

Duinen van Bergen benoorden de Zeeweg

Ten noorden van de Bergerzeeweg begint het kalkarme Waddendistrict. Zijn er noordelijker, bij Schoorl, veel den- nen te vinden, bij Bergen staan droge eikenbossen. Veel bedreigde soorten planten en dieren huizen hier, maar wat vooral opvalt is de grote rijkdom aan paddenstoelen.

Rond het Russenduin

Het staat wel vast dat het Russenduin, met dertig meter de hoogste duintop van Bergen aan Zee, is opgestoven na de oorlogshandelingen in 1799. Ook zijn er berichten van een mas-sagraf van Russen op deze plek. Er is destijds hard gevochten in het hele gebied tussen Camperduin en Wijk aan Zee, zowel in de duinen als aan de binnenduinstrand. De kant van Oranje: Engelsen, Russen en oranjegezinde Nederlanders, trok aan het kortste eind, de Fransen en de patriotten wonnen. Het is geen toeval dat juist het woord *rus* veel meer in oude duin-namen doorklinkt dan de andere deelnemers aan de slag. De exotisch uitgedoste Russen vielen erg op. Bovendien waren de Russische verliezen zeer groot.

“Voor eenige jaren vond men hier nog geheele Russen onder het zand; geraamten met het puntige suikerbrood nog op het hoofd en de wapens aan het lijf.”

F.W. VAN EEDEN, 1886

In het Bergerbos is een Russengat, waar een kanon zou zijn weggezakt en in de naam van boerderij De Franschman blijft de herinnering aan een gesneuvelde soldaat levend.

Het huidige Bergen aan Zee is in 1906 gesticht door de familie Van Reenen, waarbij de vrouw van de toenmalige burgemeester, jonkvrouw Marie Amalie Dorothea van Reenen-Völter, de stuwende kracht was. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat Bergen aan Zee ook een landbouwkundige exploitatie zou krijgen. De nieuwe badplaats was zo succesvol dat de agrari-sche doelstelling is losgelaten.

Net als in Wijk aan Zee en Egmond aan Zee zijn in Bergen aan Zee kolonies gesticht voor stadskinderen om er te herstellen van de stedelijke ontberingen. De koloniehuisen liggen in al deze dorpen aan de noordzijde, enigszins afgelegen ten op-zichte van de rest van het dorp. Liefdadigheid was een groot goed, maar je moest er geen last van hebben. Direct na de oorlog zijn in één van de koloniehuisen repatrianten uit het Nederlands Indië ingekwartierd, waaronder Adriaan van Dis die de benepen naoorlogse jaren vastlegde in zijn boek 'Indi-sche Duinen'.

Natuurontwikkeling: Buizerdvlak en Pirolavlak

Het Buizerdvlak heeft van nature zo'n lage zeereep dat de zee er heel soms, zoals bij de hoge stormvloed in 1953 en 1974, doorheen breekt. Het achterliggende duingebied is hier echter zo breed dat er geen gevaar is voor een doorbraak van de zee naar het polderland.

De laatste tien jaar zijn ten noorden van Bergen aan Zee spo-ren uit de oorlog verwijderd waarbij delen zijn geplagd. Door beweiding met hooglanders heeft de flora hier de wind in de

rug, met bijvoorbeeld zeer veel vleugeltjesbloem en maan-varentjes. In de natte duinvalleien vind je zeldzaamheden als dwergglas, oeverkruid, klein wintergroen, rond wintergroen, stofzaad, knopbies en heidekartelblad. Ook de aromatisch geurende struik gagel heeft zich hier, na een halve eeuw afwe-zigheid, opnieuw gevestigd.

“Toen aan de oostkant van de Thabor een diepe greppel was gegraven voor de waterwinning liep in een jaar de welriekende nachtorchis terug van 600 naar 60! In dit vlak vond men ook Heidekartelblad en Teer guigelheil.”

H.A.S. BIJLEVELD

De Fuik zonder vis

In de valleien die naar uitzichtduin De Fuik (20,5 m) leiden, komt de hei die zich in de Verbrande Pan aarzelend aankon-digde pas goed tot ontwikkeling. Struikheide bedekt samen met lichtgrijze rendiermossen de noordhelling van het uitzicht-punt. Dezelfde heidesoort, soms vergezeld van enige kraai-heide, is ook in de valleien en glooiende duinvlakten nabij het Russenduin steeds meer te zien.

“Over de spoorbaan Bergen-Bergen aan Zee vinden we een prachtige vallei: het Uylenvangersvlak, waarvan de Westzijde een moerassig oerwoud is met Gevlekte orchis, Keverorchis, in droge jaren Vogel-nestorchis en Rondbladig wintergroen.”

c. SIPKES, 1929

Het duin zelf is sinds de 17e eeuw weinig van vorm veranderd. De naam van de vallei 'de Uylenvanger' ten zuidwesten van de Fuik suggereert dat met het vangen van een nachtelijke roof-vogel vroeger wellicht een boterham werd verdiend. Maar de naam is misleidend. In de natte valleien van de 17e eeuw werden zwanen gevangen. En een ander woord voor zwaan was in die tijd *huijler*. In de Uilenvanger waarde een *huijler* rond. Het citaat van natuurbeschermer Sipkes verwijst naar stoomtram

DE REIS WAARD, SOMS UNIEK	ZEER BIJZONDER; DE OMWEG WAARD	BIJZONDER
***	**	*
▶ duindoorkraak in 1953	▶ van nature zure vochtige valleien met oa oeverkruid ▶ zeer rijk aan paddenstoelen	▶ droog eikenstruweel met bruine eikenpage ▶ bloeiende duinheide

Bello, die tot 1953 heen en weer reed tussen Alkmaar en Bergen aan Zee, in een tijd dat het duin veel vochtiger was dan nu.

Paddenstoelen aan de Uilenvangersweg

Langs de Uilenvangersweg ligt één van de allerbeste padden-stoelengebieden van Nederland aan onze voeten. Vanaf de en-tree nabij de Zeeweg tot aan de kruising met de Zwarte weg bij het pompstation groeien in de berm indrukwekkende aantal-paddenstoelen. Min of meer gewone en goed herkenbare: vliegenzwam, kastanjeboleet (onder eik maar kastanjekleur-ig!) en gewone krulzoom. Opvallende soorten: grofplaatrus-sula en eekhoortjesbrood. Spectaculaire zeldzaamheden: de indigoboleet, felblauw verkleurend bij beschadiging, de kleverige knolamaniet die net als zijn groene verwant dodelijk is, en blauwvoetstekelzwam.

Ze zijn na vochtige periodes het hele jaar door te vinden. Meer dan vijfhonderd soorten staan in een strook van één meter

aan beide zijden van de weg, waaronder uiterst zeldzame soor-ten. Bijna de helft staat op de Rode Lijst van bedreigde soorten. Het geheim: de bodem is schraal en kalkarm, er staan oude bomen waarmee veel paddenstoelen samenleven, het milieu is vergeleken met het binnenland relatief schoon en de vege-tatie is mosrijk. Hoe dat komt en zo blijft: er wordt jaarlijks gemaaid en afgevoerd. Verder is het pad eeuwenoud en heb-ben ook de heitjes en bosjes een lange tijd gehad om zich te ontwikkelen.

Terwijl de boskrekels tsjilpen en de grote bonte specht roept kan je slenterend, na enkele tientallen meters, de dooiergele cantharellen vinden. Maar de zwavelmelkzwam, met melksap dat na een tijdje geel wordt, is hier veel algemener. Wie van gordijnzwammen houdt: ongeveer vijftig soorten. Russula's met de vaak kleurige bovenkant: ruim dertig soorten. Elders bijna uitgestorven stekelzwammen: vijf soorten. De meest zeldzame zijn de mycorrhiza-soorten, die onder de grond via hun schimmeldraden samenleven met bomen als eik, beuk en berk. Ook soorten die op dood plantenmateriaal of bovenop andere paddenstoelen leven duiken op in de berm. Op dode oude eikels: het eikelbekertje. Op aardappelbovist: kostgan-gersboleet. Op hertentruffel: zwarte truffelknotszwam. Som-mige zijn eetbaar zoals de gele knolamaniet die naar aardap-pelschillen ruikt. Meer kenmerkende geuren in dit duinbos: de lucht van koolteer bij de narcisridderzwam of van gerani-ums bij de pelargoniumgordijnzwam. Laat geur geen leidraad zijn voor een culinair experiment: de dodelijke groene knol-amaniet staat hier overal en geurt naar honing.

Uitzicht vanaf de Fuik met struikheide

